Parlament Europejski
2019-2024

Komisja Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych

2023/2085(INI)

30.11.2023

OPINIA

Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych

dla Komisji Spraw Konstytucyjnych

w sprawie stosowania postanowień traktatu dotyczących obywatelstwa UE
(2023/2085(INI))

Sprawozdawczyni komisji opiniodawczej: Beata Kempa

PA_NonLeg

WSKAZÓWKI

Komisja Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych zwraca się do Komisji Spraw Konstytucyjnych, jako komisji przedmiotowo właściwej, o uwzględnienie w końcowym tekście projektu rezolucji następujących wskazówek:

1. zauważa, że około 50 mln osób należy do mniejszości narodowej lub językowej w UE; odnotowuje, że Komisja nie podjęła żadnych kroków legislacyjnych w odpowiedzi na europejską inicjatywę obywatelską „Minority SafePack – milion podpisów za różnorodnością w Europie", pomimo faktu, że inicjatywa ta uzyskała poparcie znacznej większości posłów do PE;

2. zauważa, że prawo do swobodnego przemieszczania się i korzystanie z niego są kluczowym elementem obywatelstwa UE; zwraca uwagę, że utworzenie strefy Schengen jest jednym z największych osiągnięć procesu integracji europejskiej i znacznie zwiększa swobodę przemieszczania się w UE; odnotowuje, że w konkluzjach z 9 czerwca 2011 r. Rada potwierdziła pomyślne zakończenie procesu oceny oraz techniczną gotowość Bułgarii i Rumunii do przystąpienia do strefy Schengen;

3. przypomina, że zgodnie z traktatami unijnymi obywatelstwo UE jest ściśle powiązane z obywatelstwem państwa członkowskiego, które należy do wyłącznych kompetencji każdego państwa członkowskiego, i jest od niego uzależnione; zwraca uwagę, że nie ma innego sposobu uzyskania obywatelstwa UE niż uzyskanie obywatelstwa państwa członkowskiego;

4. uważa, że obywatelstwo UE obejmuje wspólną i powszechną europejską tożsamość demokratyczną oraz związane z nią szczególne prawa, obowiązki i wolności, a korzystanie z tych praw umacnia więź obywateli z UE;

5. przypomina, że art. 20 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) definiuje obywatelstwo Unii jako oparte na obywatelstwie państwa członkowskiego; podkreśla znaczenie dalszego stosowania tego systemu, nawet po ewentualnych przyszłych zmianach Traktatu;

6. wzywa UE, aby wsparła przyjęcie wiążącej Europejskiej karty praw cyfrowych, w tym praw obywatelstwa cyfrowego, w oparciu o Europejską deklarację praw i zasad cyfrowych w cyfrowej dekadzie;

7. wzywa Komisję, aby przyjęła nowy komunikat wyjaśniający niektóre kluczowe pojęcia zawarte w dyrektywie 2004/38/WE[1] w sprawie prawa obywateli Unii i ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu w UE, by zapewnić państwom członkowskim aktualne wytyczne, które mogłyby przyczynić się do poprawy wdrażania dyrektywy na szczeblu krajowym, co tym samym przyniosłoby korzyści obywatelom UE i członkom

[1] Dyrektywa 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zmieniająca rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylająca dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG (Dz.U. L 158 z 30.4.2004, s. 77).

ich rodzin;

8. wzywa Komisję do niezwłocznego przedstawienia wniosku w sprawie aktualizacji i ulepszenia dyrektywy w sprawie ochrony konsularnej[2], np. przez przyznanie delegaturom Unii bardziej aktywnej roli w udzielaniu wsparcia niedostatecznie reprezentowanym obywatelom UE, którzy mieszkają lub podróżują poza Unią;

9. wzywa Radę i Radę Europejską, by podjęły niezbędne działania mające zagwarantować, że państwa, które spełniają kryteria techniczne członkostwa w strefie Schengen, mogły do niej przystąpić, co umożliwi wszystkim obywatelom UE korzystanie ze swobody przemieszczania się i wzmocni ich poczucie tożsamości europejskiej;

10. wzywa Komisję, aby aktywnie dążyła do zawarcia wzajemnych umów wizowych z państwami spoza UE i zainteresowanymi państwami członkowskimi w celu zapewnienia równego traktowania i przestrzegania zasady wzajemności wizowej przy jednoczesnym propagowaniu mobilności i praw wszystkich obywateli UE;

11. wzywa państwa członkowskie do informowania przemieszczających się obywateli Unii w chwili ich rejestracji w państwie członkowskim zamieszkania o ich prawach wyborczych i procedurach wyborczych dotyczących wyborów europejskich i lokalnych oraz do zaoferowania im możliwości natychmiastowego zarejestrowania się jako wyborca;

12. wzywa Radę do szybkiego przyjęcia przeglądu dyrektywy Rady w sprawie praw wyborczych przemieszczających się obywateli Unii w wyborach do Parlamentu Europejskiego[3] oraz dyrektywy Rady w sprawie praw wyborczych przemieszczających się obywateli Unii w wyborach samorządowych[4] zgodnie ze stanowiskiem zatwierdzonym przez Parlament;

13. kładzie nacisk na to, że instytucje UE powinny promować poszerzanie świadomości i zrozumienia praw i wolności wynikających z obywatelstwa UE i wiedzy na ich temat, oraz podkreśla, że nadal istnieją poważne niedociągnięcia w praktycznym stosowaniu obywatelstwa UE; uważa, że aby lepiej wykorzystać potencjał obywatelstwa unijnego, UE powinna podjąć działania mające zagwarantować ochronę swoich podstawowych wartości; przypomina, że ochrona i wspieranie mniejszości, w tym narodowych i językowych, stanowi fundamentalną wartość Unii Europejskiej, a jednocześnie jest jednym z jej głównych zadań;

14. wzywa państwa członkowskie, aby maksymalnie zwiększyły udział w wyborach wszystkich obywateli, w tym grup w trudnej sytuacji społecznej, przez wzmocnienie ich praw wyborczych dzięki kampaniom uświadamiającym, zachęcanie ich do udziału w

---

[2] Dyrektywa Rady (UE) 2015/637 z dnia 20 kwietnia 2015 r. w sprawie środków koordynacji i współpracy mających ułatwić ochronę konsularną niereprezentowanych obywateli Unii w państwach trzecich oraz uchylająca decyzję 95/553/WE (Dz.U. L 106 z 24.4.2015, s. 1).

[3] Wniosek Komisji w sprawie dyrektywy Rady ustanawiającej szczegółowe warunki wykonywania prawa głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego przez obywateli Unii mających miejsce zamieszkania w państwie członkowskim, którego nie są obywatelami (COM(2021)0732).

[4] Wniosek w sprawie dyrektywy Rady ustanawiającej szczegółowe warunki wykonywania prawa głosowania i kandydowania w wyborach lokalnych przez obywateli Unii mających miejsce zamieszkania w państwie członkowskim, którego nie są obywatelami (COM(2021)0733).

debatach publicznych i wdrożenie odpowiednich rozwiązań dostosowanych do ich krajowych procedur głosowania, aby ułatwić głosowanie osobom należącym do grup zmarginalizowanych, mniejszościowych lub znajdujących się w trudnej sytuacji oraz napotykających trudności w głosowaniu, na przykład dzięki umożliwieniu wyboru lokali wyborczych i korzystania z technologii, formatów i technik wspomagających; wzywa ponadto państwa członkowskie, aby umożliwiły osobom z niepełnosprawnościami, na ich wniosek, otrzymywanie pomocy w głosowaniu od wybranej przez siebie osoby, oraz by dążyły do zapewnienia możliwości głosowania korespondencyjnego i ewentualnie dalszego ułatwiania głosowania fizycznego, głosowania przez pełnomocnika oraz głosowania elektronicznego i internetowego;

15. wzywa państwa członkowskie, aby przyjęły środki, dzięki którym ich procesy wyborcze będą wolne od ekstremizmu, dezinformacji i obcych ingerencji;

16. przypomina, że prawo do udziału w życiu demokratycznym i obowiązek zapewnienia, aby decyzje były podejmowane w sposób jak najbardziej otwarty i jak najbliżej obywateli, są chronione na mocy art. 10 Traktatu o Unii Europejskiej; wzywa instytucje UE i państwa członkowskie, aby zapewniły wystarczająco dużo czasu na konsultacje społeczne, przejrzystość i proaktywne publikowanie dokumentów publicznych;

17. wzywa Radę i Komisję do wznowienia negocjacji w sprawie przeglądu rozporządzenia (WE) nr 1049/2001[5], aby zapewnić obywatelom UE możliwość pełnego korzystania z przysługującego im prawa dostępu do dokumentów oraz kontrolowania instytucji, organów, urzędów i agencji UE.

18. wzywa państwa członkowskie do pełnego wycofania programów obywatelstwa dla inwestorów i wszelkich innych podobnych programów krajowych, które prowadzą do nabycia obywatelstwa i wiążą się z bezpośrednią lub pośrednią sprzedażą obywatelstwa UE, ponieważ są one nie do przyjęcia z etycznego, prawnego i gospodarczego punktu widzenia, są z natury niezgodne z zasadą lojalnej współpracy, podważają samą koncepcję obywatelstwa UE i naruszają zasady i wartości UE; przypomina, że systemy te stwarzają szereg poważnych zagrożeń dla bezpieczeństwa obywateli Unii, takich jak te wynikające z prania pieniędzy i korupcji; uważa, że brak wspólnych norm regulujących systemy przyznawania prawa pobytu na podstawie inwestycji finansowych może również stwarzać zagrożenia dla bezpieczeństwa i przyczyniać się do podważania integralności Unii;

19. potępia fakt, że w całej UE utrzymuje się dyskryminacja z wielu powodów; przypomina, że art. 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej zakazuje dyskryminacji ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub światopogląd, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną; ponownie podkreśla, że trzeba zwalczać dyskryminację i nawoływanie do nienawiści wobec osób należących do grup w trudnej sytuacji i mniejszości, oraz ponawia apel o kompleksowy unijny system ochrony obejmujący istniejące instrumenty prawa międzynarodowego i opierający się

[5] Rozporządzenie (WE) nr 1049/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 maja 2001 r. w sprawie publicznego dostępu do dokumentów Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji (Dz.U. L 145 z 31.5.2001, s. 43).

na sprawdzonych najlepszych praktykach w UE;

20. wzywa do opracowania statutu obywatelstwa UE – na podstawie art. 25 TFUE – w którym zebrano by i zaktualizowano istniejące prawa obywatelskie oraz ustanowiono nowe; przypomina, że zarówno opracowanie statutu obywatelstwa UE, jak i aktualizacja tych nowych praw powinny odbywać się z poszanowaniem postanowień traktatów;

21. apeluje o włączenie do statusu obywatelstwa UE horyzontalnej klauzuli o niedyskryminacji jako dodatkowego zabezpieczenia równości w korzystaniu z praw obywatelskich, by zapewnić jednolity poziom ochrony w Unii – na podstawie art. 19 TFUE – osób należących do grup w trudnej sytuacji i zmarginalizowanych;

22. wzywa Komisję, aby uwzględniła te propozycje w nadchodzącym sprawozdaniu na temat obywatelstwa UE za 2023 r. i podjęła niezbędne działania w celu ich wdrożenia zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 25 TFUE.

ZAŁĄCZNIK: PODMIOTY LUB OSOBY, OD KTÓRYCH SPRAWOZDAWCA KOMISJI OPINIODAWCZEJ OTRZYMAŁ INFORMACJE

Podczas sporządzania opinii i do momentu przyjęcia jej przez komisję sprawozdawczyni otrzymała uwagi od następujących podmiotów lub osób:

Podmiot lub osoba
Sprawozdawczyni oświadcza, że nie otrzymała informacji od żadnego podmiotu ani osoby.

Powyższy wykaz sporządzono na wyłączną odpowiedzialność sprawozdawczyni.

INFORMACJE O PRZYJĘCIU PRZEZ KOMISJĘ OPINIODAWCZĄ

Data przyjęcia	28.11.2023
Wynik głosowania końcowego	+: 48 –: 9 0: 5
Posłowie obecni podczas głosowania końcowego	Abir Al-Sahlani, Malik Azmani, Pietro Bartolo, Theresa Bielowski, Vladimír Bilčík, Malin Björk, Vasile Blaga, Karolin Braunsberger-Reinhold, Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Annika Bruna, Damien Carême, Clare Daly, Lena Düpont, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Cornelia Ernst, Nicolaus Fest, Evin Incir, Sophia in ‘t Veld, Patryk Jaki, Marina Kaljurand, Assita Kanko, Fabienne Keller, Łukasz Kohut, Moritz Körner, Jeroen Lenaers, Juan Fernando López Aguilar, Nadine Morano, Javier Moreno Sánchez, Maite Pagazaurtundúa, Pina Picierno, Birgit Sippel, Tineke Strik, Annalisa Tardino, Yana Toom, Milan Uhrík, Tom Vandendriessche, Elena Yoncheva, Javier Zarzalejos
Zastępcy obecni podczas głosowania końcowego	Daniel Freund, José Gusmão, Rasa Juknevičienė, Beata Kempa, Matjaž Nemec, Janina Ochojska, Jan-Christoph Oetjen, Kostas Papadakis, Silvia Sardone, Paul Tang, Petar Vitanov, Axel Voss, Tomáš Zdechovský
Zastępcy (art. 209 ust. 7) obecni podczas głosowania końcowego	Mathilde Androuët, Margrete Auken, Traian Băsescu, Tom Berendsen, Jarosław Duda, Rosa Estaràs Ferragut, Pär Holmgren, Andrey Kovatchev, Antonius Manders, Riho Terras

GŁOSOWANIE KOŃCOWE W FORMIE GŁOSOWANIA IMIENNEGO W KOMISJI OPINIODAWCZEJ

48	+
PPE	Traian Băsescu, Tom Berendsen, Vladimír Bilčík, Vasile Blaga, Karolin Braunsberger-Reinhold, Jarosław Duda, Lena Düpont, Rosa Estaràs Ferragut, Andrey Kovatchev, Jeroen Lenaers, Antonius Manders, Nadine Morano, Janina Ochojska, Axel Voss, Javier Zarzalejos, Tomáš Zdechovský
S&D	Pietro Bartolo, Theresa Bielowski, Evin Incir, Marina Kaljurand, Łukasz Kohut, Juan Fernando López Aguilar, Javier Moreno Sánchez, Matjaž Nemec, Pina Picierno, Birgit Sippel, Paul Tang, Petar Vitanov, Elena Yoncheva
Renew	Abir Al-Sahlani, Malik Azmani, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Sophia in ‘t Veld, Fabienne Keller, Moritz Körner, Jan-Christoph Oetjen, Maite Pagazaurtundúa, Yana Toom
Verts/ALE	Margrete Auken, Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Damien Carême, Daniel Freund, Pär Holmgren, Tineke Strik
ECR	Patryk Jaki, Assita Kanko, Beata Kempa

9	-
PPE	Rasa Juknevičienė, Riho Terras
ID	Mathilde Androuët, Annika Bruna, Nicolaus Fest, Tom Vandendriessche
The Left	Cornelia Ernst
NI	Kostas Papadakis, Milan Uhrík

5	0
ID	Silvia Sardone, Annalisa Tardino
The Left	Malin Björk, Clare Daly, José Gusmão

Objaśnienie używanych znaków:
+ : za
- : przeciw
0 : wstrzymało się